

ЛЕКСИКО-ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ЗАСОБИ СТИЛІЗАЦІЇ РОЗМОВНОСТІ В ІДІОСТИЛІ В. МИХАЙЛОВСЬКОГО (НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ „МЕЛОДІЯ БІЛОГО СМУТКУ”)**Марія ЦУРКАН**ВДНЗ України „Буковинський державний медичний університет”, Чернівці (Україна)
maria-c77@mail.ru**LEXICAL-PHRASEOLOGICAL MEANS OF SPEAKING STYLIZATION IN IDIOSTYLE OF V. MYHAILOVSKYI (BASED ON MATERIAL OF THE BOOK “MELODIYA BILOHO SMUTKU” (MELODY OF WHITE SORROW))****Maria TSURKAN,**Higher State Educational Establishment of Ukraine „Bukovinian State Medical University”, Chernivtsi (Ukraine)
ORCID ID 0000-0003-2866-1743; Researcher ID S-7651-2016

Цуркан М. Лексико-фразеологічні засоби стилізації розмовності в ідиостилі В. Михайловського (на матеріалі книги «Мелодія білого грусти»). **Цель исследования.** В статье описано лексико-фразеологические средства стилізації розмовності и их контекстуальные культурно-эстетические функции в идиостиле В. Михайловського. Спецификой темы обусловлен комплексный подход к применению **методов исследования**, среди которых: описательный; сопоставления – для анализа, синтеза и обобщения научных теорий, а также методики лингвистического наблюдения, классификации и систематизации – для разделения языковых явлений на отдельные группы на основе дифференциальных признаков. Методы лингвостилистического, семантико-стилистического анализа позволили установить семантическое наполнение текстовых употреблений языковых средств стилізації розмовності. **Научная новизна.** Впервые системно представлены основные лексико-фраземных средства стилізації розмовності в художественном повествовании В. Михайловського, выяснена специфика их культурно-эстетической нагрузки и высказана гипотеза о новейших экстралингвистических факторах актуализации локальных элементов в языке прозы; а также типологизированные определяющие устного бытового общения коммуникемы. **Выводы.** Доказано, что система зафиксированных в исследуемой книге средств стилізації розмовності пропорциональна степени выражение в тексте этнонациональной самоидентичности мастера слова и лингвальных составляющих ареального среды, в которой сформировалась его языковое сознание.

Ключевые слова: *речь прозы, стилізация розмовності, идиостиль, лексема, фразема.*

Setting the problem and its connection with important scientific tasks. Category of speaking is one of the defining functional-stylistic ones in the concept of literary language development in general, as well as artistic prose in particular, which accumulates models, methods, techniques of using speaking stylization means and vector of their modification, connected with time-spatial dynamics of literary-linguistic process. Recitative element is often evaluated for the first time and subjected to stylistic-expressive suitability exactly in the language of fiction literature with brightly expressed aesthetic functions¹. In a fiction text, vernacularism acquires additional semantic and aesthetic shades, sharply contrasts with literary-normative organization of this text and is stylistically distinguished because of this. Degree of expressiveness of vernacularism is conditioned by its belonging to a certain language level, by se-

mantics peculiarities, and for what purpose and in what way the author introduced it in the text².

The contribution of writers from Bukovyna is significant in the history of Ukrainian literary language, who contributed the establishment of West Ukrainian koine by their linguistic creativity in poly-functional and poly-genre display, in development of linguistic and aesthetic principles of transformation of folk language into means of fiction expression, specifically-sensual image of reality, as well as contributed to efforts consolidation of scientific, spiritual and writer community of Ukraine to create unique literary language.

Analysis of recent researches and publication that initiated solving of the problem. Role of national speaking source of organization of fiction story is clarified in linguistic studios of S.P. Bybyk³, L.L. Shevchenko⁴, O.V. Ozhyhova⁵, T.V. Tkachenko⁶, L.O. Stavvytska⁷, L.I. Matsko⁸,

¹ Chabanenko V. A. «Novirkove movlennia yak dzherelo ekspresyivnykh zasobiv ukrainskoi literaturnoi movy» [Recitative speaking as source of expressive means of Ukrainian literary language]. *Ukrainska literaturna mova v yiti vzaemodii z terytorialnymy dialektamy : zb. nauk. prats [Ukrainian literary language in its interaction with territorial dialects]*, Kyiv, 1977, P. 191.

² Yermolenko S. Ia. «Narodno-rozmovna tradytsiia v literaturno-khudozhnomu movlenni» [Folk speaking tradition in literary fiction speaking]. *Pytannia movnoi kultury [Problems of language culture]*, Kyiv, 1967, Vypusk 2, P. 14–32.

³ Bybyk S. P. *Opovidnist v ukrainskii khudozhnii prozi: monohrafiia* [Narration in Ukrainian fiction prose: monograph], Kyiv-Luhansk, 2010, 288 p.

⁴ Shevchenko L. L. *Yazyk sovremennoho ukraynskoho rasskaza: avtoref. dys. na soyskanye uchenoi stupeny kand. fylol. nauk: spets. 10.02.02 „Ukraynyskyi yazyk” [Language of modern Ukrainian narration: abstract for obtaining scientific degree of candidate of philological sciences: specialty 10.02.02 „Ukrainian language”]*, Kyiv, 1989, 17 p.

⁵ Ozhyhova O. V. *Stylizatsiia usno-rozmovnoi movy v tekstakh suchasnoi ukrainskoi dramaturhii: avtoref. na zdobuttia nauk. stupenia kand. fylol. nauk: spets. 10.02.01 „Ukrainska mova” [Stylization of orally-conversational language in texts of modern Ukrainian drama: abstract for obtaining scientific degree of candidate of philological sciences: specialty 10.02.01 „Ukrainian language”]*, Kyiv, 2003, 18 p.

⁶ Tkachenko T. V. *Zasoby stylizatsii rozmovnosti v prozi Mykhaila Stelmakha: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. fylol. nauk : spets. 10.02.01 „Ukrainska mova” [Means of speaking stylization in prose of Mykhailo Stelmah: abstract for obtaining scientific degree of candidate of philological sci-*

M.V. Tsurkan⁹, etc.

Volodymyr Myhailovskiy is one of original linguistic personalities in the projection of modern fiction practice, whose life and work are connected with Bukovyna; he was born in Zastavnivshchyna (1939-2014). He belongs to cohort of Bukovynian artists from end of XX century – beginning of XXI, who “have special vision of language aesthetics, comparing with literary process of the end of XIX – Beginning of XX centuries (in particular, its dialectal, conversational, vernacular elements)”¹⁰.

The writer studied at the Faculty of Philology, at Chernivtsi university, headed the department of “Molodyi Bukovynets” newspaper (1968), he was editor in chief of “Bukovyna” newspaper (since 1991).

V. Myhailovskiy is laureate of literary-artistic award in behalf of Sydir Vorobkevych (2000), and literary-artistic award in behalf of Ivan Bazhanskyi (2001).

B.I. Melnychuk briefly notes about “bukovynskist” of V. Myhailovskiy: “Journalist V. Myhailovskiy is attracted by Bukovynian village for a long time – by its unique traditions and modern problems, rich lingual treasures” [Pysmennyky, 2, 569].

Talking about linguistic creativity of the writer, N.D. Babych wittily marks: “... don’t wait “untapped dialectic” – people say this already in XX-XXI centuries, who have heard literary language” [MWS, 6-7].

The aim of our investigation is explore lexical-phraseological means of speaking stylization in idiostyle of V. Myhailovskiy.

Source base of the article is the book of mentioned author “Melodiya biloho smutku” [Melody of white sorrow].

Collected material testified the use of colloquial tokens by the author, which are directed into implementation of nominative, ethnographic, expressive functions of general and proper names. S.Ya. Yermolenko emphasizes on lexical-semantic features of speaking, when he states that “speaking category [...] is closely connected with category of vernacularisms, regional differences of national language”¹¹.

Among analyzed units, we distinguished these groups:

Everyday life words СУМ: IV, с. 154: *розм.* Те сам, що фуфайка]: *Барабашиха у клопотах шукала куфайку* (МБС, с. 271);

Names of people *Обрахував її той халамидник на гірському сапанні* [СУМ: XI, с. 139: *розм., зневажл.* 2. Бешкетник, пустун] (МБС, с. 242);

Tokens with intimating suffixes – one of determinant features of author’s style *Але біленька світлинка все вневенніше пробивалася крізь ті фіранки і тулилася до Леонтія* (МБС, с. 79); *У Дьордїхи борщик завжди був з фасульками* (МБС, с. 23); *І прудко подалися в городчик* (МБС, с. 46); – *Солоденький ти мій синочку... Боже, Боже, – казала, гейби шукала свою пам’ять* (МБС, с. 277);

Vernacularisms:

Nouns: *Вуйко* [ГГ, с. 42; СБГ, с. 64: 1. Дядько, батьків або материн брат] *Іван сидів на сідачці нахилений, як журавель* (МБС, с. 85); Pronouns: *Тай ще си* [СБГ, с. 482] *втираєш?..* (МБС, с. 52); Adjectives: *А ти втираєшся рогом у дрантине* [СБГ, с. 102: ragged] *життя* (МБС, с. 393); Verbs: *Такого в селі ще ніхто не пацюв* [ГГ, с. 145; СБГ, с. 394: experience disaster, survive unpleasant memoirs, suffer] (МБС, с. 51); Adverbs (and words from category of condition): *Ото залізеши на самий вершечок і рвеш, а мені ніц не банно* [СБГ, с. 23: sorry, regret] *за тими грушечками* (МБС, с. 41); Conjunctions: *Шурх-шурх... Шурх-шурх, – гейби* [ГГ, с. 44; СБГ, с. 69: as if, like] *оживає* (МБС, с. 39); Exclamations: *Мой!* [ГГ, с. 125; СБГ, с. 294: hey], *що то за напасть дівку збарвувала?* (МБС, с. 23).

Such micro contexts where dialecticisms are involved in formation of specific sensory image rarely occur, for example, mountain landscape: *діал. чуркало ‘джерельце’* [СБГ, с. 652; ГГ, с. 214]: *Як під гарячим сонцем тамували спрагу у гірському чуркалі, вертаючи з отарою, котра, як і вони, губилась у літі* (МБС, с. 24).

There are 63 references in prose of V. Myhailovskiy where the writer explains local vocabulary. While the part of vernacularisms remains in a text without such attention of the writer. Among words which are distinguished for additional explanation (there are words which are not fixed in Dictionary of Bukovynian dialect): *генчливий* ‘who doesn’t choose what to eat’, *комфітур, конфітур* ‘jam’ [СБГ, с. 222], *вгурний* ‘stubborn’ [СБГ, с. 560], *спарити* ‘beat’, *заклечаний* ‘blooming’, *биндяки* ‘bees’ [ГГ, с. 24], *шпунути* ‘fly out’, *вориння* ‘fence with transversal bars’ [ГГ, с. 41 – ворине], *бовгар* ‘shepherd’ [ГГ, с. 27 – бовгарь], *бистрець* ‘swift water’ (MWS).

With the purpose of emotionally-stylistic characteristics of characters, the narrator uses his own names with colloquial coloring, that are used with the help of: forms of names with suffix –к-, -ут-, - учк-: *А молодшого, Назарка, силомиць на Донбас вивезли* (МБС, с. 241); typical regional forms of anthroponyms: *Мидорця на те невпевнено звела брови підківками* (МБС, с. 120).

Women’s names also have speaking formed as traditional models: derivatives from man’s name with suffix –yh-/-ih-: -: *І це щастя Барабашиха ще довго носила в собі* (МБС, с. 249); *Але рідко хто називав Марусичку Яриною. Усі – Дьордїха* (МБС, с. 27); derivatives from man’s surname with suffix –к-: *Гафя Нестерючка першою подала з хати голос* (МБС, с. 51).

Fiction story of V. Myhailovskiy sometimes contains folk names of church holidays in the function of defining the time continuum of narrative, chronologizing events by folk calendar: *Минула Трійця, минуло Петра і Павла, і Преображення Господнє, світле вересневе Різдво Пресвятої Богородиці минули, а Назар чомусь не озивався* (МБС, с. 249).

sciences: specialty. 10.02.01 „Ukrainian language”, Kyiv, 2006, 20 p.

⁷ Stavyska L. O. «Arhotychna leksyka yak zasib realizatsii humoru ta ironii v khudozhnii literaturi 80–90-kh rr. XX st.» [Argotheistic vocabulary as means of humor and irony realization in fiction literature of the 80-90s XX century], *Swiat humoru* [Swiat humoru], Opole, 2000, P. 621–627.

⁸ Matsko L. I. «Usnorozmovnyi koloryt opovidannia A. Holovka „Pylypko”» [Orally-conversational coloring of story written by A. Holovka „Pylypko”], *Ukrainska mova i literatura v shkoli* [Ukrainian language and literature in school], 1983, N 7, P. 50–55.

⁹ Tsurkan M. V. «Stylizatsiia rozmovnosti v opovidnii strukturі prozovoho tvorū: teoretyko-metodolohichniy aspekt» [Speaking stylization in narrative structure of prose writing: theoretical and methodological material], *Science and Education a New Dimension*, Philology, II (5), Issue: 28, 2014, P. 107–111.

¹⁰ O.V. Kulbabska, N.O. Shatilova. „Pyshu, yak sertse dykтує...” (Idiostyl Sydora Vorobkevycha): monohrafiia [„I write as my heart says...” (Idiostyle of Sydor Vorobkevych): monograph], Chernivtsi, 2016, P.13.

¹¹ Yermolenko S. Ia. *op. cit.*, P. 227.

Phrazema is one of the brightest speaking means in fiction language of the author; proverbs and sayings belong to it, but the difference between them has not been established yet. L.H. Skrypnyk indicates that “due to the fact that both genres of folk-colloquial phraseological units don't have clearly outlined structural features, are not marked by sharp distinction in artistic-figurative plan or in lexical composition, we have to use general formula “proverbs and sayings” in many cases¹².

Fixed proverbs and sayings represent definite segments of ethnonational lingual image of Bukovynian world; moral values, which are practiced in certain linguistic and cultural environment: (*Краса, Василечку, до вінця, а розум до кінця* (МБС, с. 73); express attitude towards hereafter and everything connected with it (*Хай звикають: кого сонце будить, того Бог любить* (MWS, – represent belief in human's fate: *Штефаніхо, горе поля не зоре, а біда не заволочить* (МБС, с. 46); reproduce life positions, behavior (*Я не з тих, що з миски та в рот* (МБС, с. 89); *Борзо йдеши – біду найдеши, помалу будеш іти – біда тебе найде* (МБС, с. 261); с. 107); *Життя прожити – то не ложку облизати* (МБС, с. 266). This original proverbs and sayings give emotionality and national coloring to stylized verbal speaking conversation of characters by their visualization and expression.

Comparative phrases (further – CP) perform special role in writer's idiostyle as separate stylistic device of laconic, well-directed estimation, as comparison is one of central and productive lingual imaginative devices, where numerous models of character matching, characteristics of their external and internal features, explanations of their actions are preserved. In addition, CP represent deep processes of psychological perception of reality through the prism of everyday life, as naïve view at world categorization is represented in oral colloquial language through the prism of functional expediency, but not logic¹³.

Traditionally, lingual units for **voice** characteristic take part in processes of speaking stylization, such CP exist for marking power of voice sounding *як бугай, як кабанець; як різаний: Дьордіха з маминої бесіди сміється голосно, як та курка, що яйце знесла* (МБС, с. 27).

There are diverse CP with archaism “motor dynamics, behavior”. It is necessary to emphasize imaginative concretizers, which are directed on assimilation of human's dynamic with movements: animals – domestic and wild: – *Бачу Фіалка йде поперед тебе, як пави* (МБС, с. 28); *А там діти пообсідали мене, як бджоли вічко* (МБС, с. 31); people in different age-old and social role statuses, physical states: *Тай водив за собою, як молодий дружбу* (МБС, с. 27).

The writer uses traditional CP for definition characters' relations. These phrases with “relations” archaism, which have subject of comparison: “love, mutual understanding” *взаєморозуміння? Вона в мене буває солодка, як петрівки на Спаса* (МБС, с. 142); “helplessness” – *Я без тебе, Ганно, як той сніп без перевесла* (МБС, с. 53) and etc.

Due to our investigations, phraseological units, proverbs and sayings in particular, testify the depth and philosophic of lingual thinking among ordinary Bukovynian people. Comparative phrases also give speaking coloring, everyday life to stylistics of analyzed story, as well as disincorporate specificity of specifically-objective everyday life thinking.

Conclusions and perspectives of further investigation. So, the system of speaking stylization means fixed in the analyzed

book is proportional to the degree of expression of ethnonational self-identity of the master of the word in the text and linguistic component of areal environment where his lingual consciousness was formed. Further studying of speaking stylization means in fiction texts can be connected with analysis of stylistic texts of different genres that will promote intensification of investigation separate idiostyles as well as expansion of speaking elements' register in the dictionary of national literary language.

Перелік умовних скорочень

Лексикографічні й текстові джерела

ГГ – Hutsulski hovirky. Korotkyi slovnyk / vidp. red. Ia. Zakrevska [Hutsul dialects. Short dictionary / edited by Ya. Zakrevska]. Lviv, 1997, 232 p.

МБС – Mykhailovskiy V. I. Melodiia biloho smutku [Melody of White Sorrow]. Chernivtsi, 2013, 408 p.

Письменники, 2 – Pysmennyky Bukovyny druhoi polovyny XIX – pershoi polovyny XX stolittia: khrestomatia / uporiad. : B. I. Melnychuk, M. I. Yuriichuk [Bukovynian writers of the second part of XIX – the first part of XX century : anthology / compiler. : B.I. Melnychuk, M.I. Yuriichuk]. Chernivtsi, 2003, P. 2, 732 p.

СБГ – Slovnyk bukovynskykh hovirok / za zah. red. N. V. Huivaniuk. [Dictionary of Bukovynian dialects / head editing H.B. Huivaniuk]. Chernivtsi, 2005, 688 p.

СУМ – Slovnyk ukrainskoi movy: v 11-ty tomakh. [Dictionary of Ukrainian language: 11 volumes], Kyiv, 1970–1980, T. 1–11.

Цуркан М. Лексико-фразеологічні засоби стилізації розмовності в ідіостилі В. Михайловського (на матеріалі книги «Мелодія білого смутку»). Мета дослідження. У статті описано лексико-фразеологічні засоби стилізації розмовності та їхні контекстуальні мовно-естетичні функції в ідіостилі В. Михайловського. Специфікою теми зумовлений комплексний підхід до застосування методів дослідження, серед яких: описовий; зіставлення – для аналізу, синтезу й узагальнення наукових теорій, а також методика лінгвістичного спостереження, класифікації та систематизації – для поділу мовних явищ на окремі групи на основі диференційних ознак. Методи лінгвістичного, семантико-стилістичного аналізів дали змогу встановити семантичне наповнення текстових уживань мовних засобів стилізації розмовності. За допомогою методу функціонально-стилістичного аналізу мови прози описано стильову норму текстів одного періоду в історії літературно-мовного процесу. **Наукова новизна.** Уперше системно представлено основні лексико-фраземні засоби стилізації розмовності в художній оповіді В. Михайловського, з'ясовано специфіку їхнього мовно-естетичного навантаження і висловлено гіпотезу про новітні екстралінгвальні чинники актуалізації локальних елементів у мові прози. **Висновки.** Доведено, що система зафіксованих у досліджуваній книзі засобів стилізації розмовності пропорційна ступеню вираження в тексті етнонаціональної самоідентичності майстра слова й лінгвальних складників ареального середовища, у якому сформувалася його мовна свідомість.

Ключові слова: мова прози, стилізація розмовності, ідіостиль, лексема, фразема.

Цуркан Марія – кандидат філологічних наук, викладач кафедри суспільних наук та українознавства ВДНЗ України «Буковинський державний медичний університет». Автор 22 наукових статей. Наукові інтереси: стилістика, лінгвістика тексту, методика викладання української мови як іноземної у вищій школі.

Tsurkan Maria – Candidate of Philological Sciences, lecturer of the Department of Social Sciences and Ukrainian Studies of Higher Educational Establishment of Ukraine „Bukovinian State Medical University”. The author of 22 scientific articles. Research interests: Stylistics, Text linguistics, Methodology of teaching Ukrainian as a foreign language in high school.

Received: 24.10.2017

Advance Access Published: November, 2017

© M. Tsurkan, 2017

¹² Skrypnyk L. H. Frazeolohiia ukrainskoi movy: monohrafiia [Phraseology of Ukrainian language: monograph], Kyiv, 1973, P. 38.

¹³ Współczesny język polski/ pod. red. J. Bartmińskiego [Contemporary Polish/ edited by J.Bartmiński], Lublin, 2010, P. 127.